

KNNV-reis Zuid-Italië

17-29 april 2016

KNNV-reis

Zuid-Italië

17-29 april 2016

Sfeerverslagen en inventarisaties

Inhoudsopgave

ALGEMEEN	3
ZONDAG 17 APRIL 2016 HEENREIS	8
MAANDAG 18 APRIL 2016 MONTE SAN BIAGIO, BOVEN MARATEA	9
DINSDAG 19 APRIL 2016 PAPANASIDERO, GROTTA DEL ROMITO	11
WOENSDAG 20 APRIL 2016 PASSO COLLA EN BOOTTOCHT	13
DONDERDAG 21 APRIL 2016 EZEELSPAD, SAPRI EN VERKASSEN NAAR BOSCO	15
VRIJDAG 22 APRIL 2016 MONTE BULGHERIA	16
ZATERDAG 23 APRIL 2016 MORIGERATI EN CASELLE IN PITARI	18
ZONDAG 24 APRIL 2013 OMGEVING BOSCO	19
MAANDAG 25 APRIL 2016 SCARIO EN CAPO PALINURO	22
DINSDAG 26 APRIL 2016 HOOG IN DE BERGEN: VALLE DELL' ANGELO	24
WOENSDAG 27 APRIL 2016 NAAR TEGGIANO; VALLE DELLE ORCHIDEE (1)	25
DONDERDAG 28 APRIL 2016 VALLE DELLE ORCHIDEE (2)	27
VRIJDAG 29 APRIL 2016 TERUGREIS LANGS HERCULANEUM	29
CILENTO IN PROZA	301
BIJLAGE 1 INVENTARISATIE PLANTEN	32
BIJLAGE 2 INVENTARISATIE VOGELS	49
BIJLAGE 3 INVENTARISATIE VLINDERS	50

Algemeen

Verblijfplaatsen

17/4-21/4 Maratea, Hotel Capo Casale

Website

Via Carlo Mazzei, 85046 Maratea

Telefoon +39 0973 870310

21/4- 27/4 San Giovanni a Piro (bij Bosco), hotel Terre di Bosco

Website: <http://www.terredibosco.it>

Via Aia della Serra, 84070 San Giovanni a Piro SA

Telefoon +39 0974 980220

27/4-29/4 Teggiano, Hotel Antichi Feudi Dimora d'Epoca

Website: www.antichifeudi.com

Via S. Francesco 2, 84039 Teggiano SA

Telefoon +39 0975 587329

Deelnemers (18) waaronder de reisleiding (vetgedrukt)

Feiko Prins, Karina van der Meer, Anneke te Boekhorst, Adrie van Dam, Ineke Gilbert, Ellen Kerkhof, Lenie Koornneef, Corrie van Kralingen - Kroon, Els Löhr - Licht, Hermien Okker - Reitsma, Laurens van Run, Els Ruychaver, Helmi Ruychaver, Hans Schinkel, Maaïke Vervoort, Gea Warringa, Dick Warringa, Ineke Zwarekant.

Ten geleide van de eindredacteur

In de aangeleverde teksten (de verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij de respectievelijke auteurs) van de sfeerverslagen is zo min mogelijk veranderd; de namen van de daarin genoemde planten- en diersoorten zijn zo veel als mogelijk in overeenstemming gebracht met de namen in de inventarisatieoverzichten; wel heb ik de schrijvers de vrijheid gelaten een wellicht onofficiële Nederlandse naam te gebruiken in de dagverslagen.

Colofon

© Deelnemers reis, augustus 2016. Oplage: 16 exemplaren.

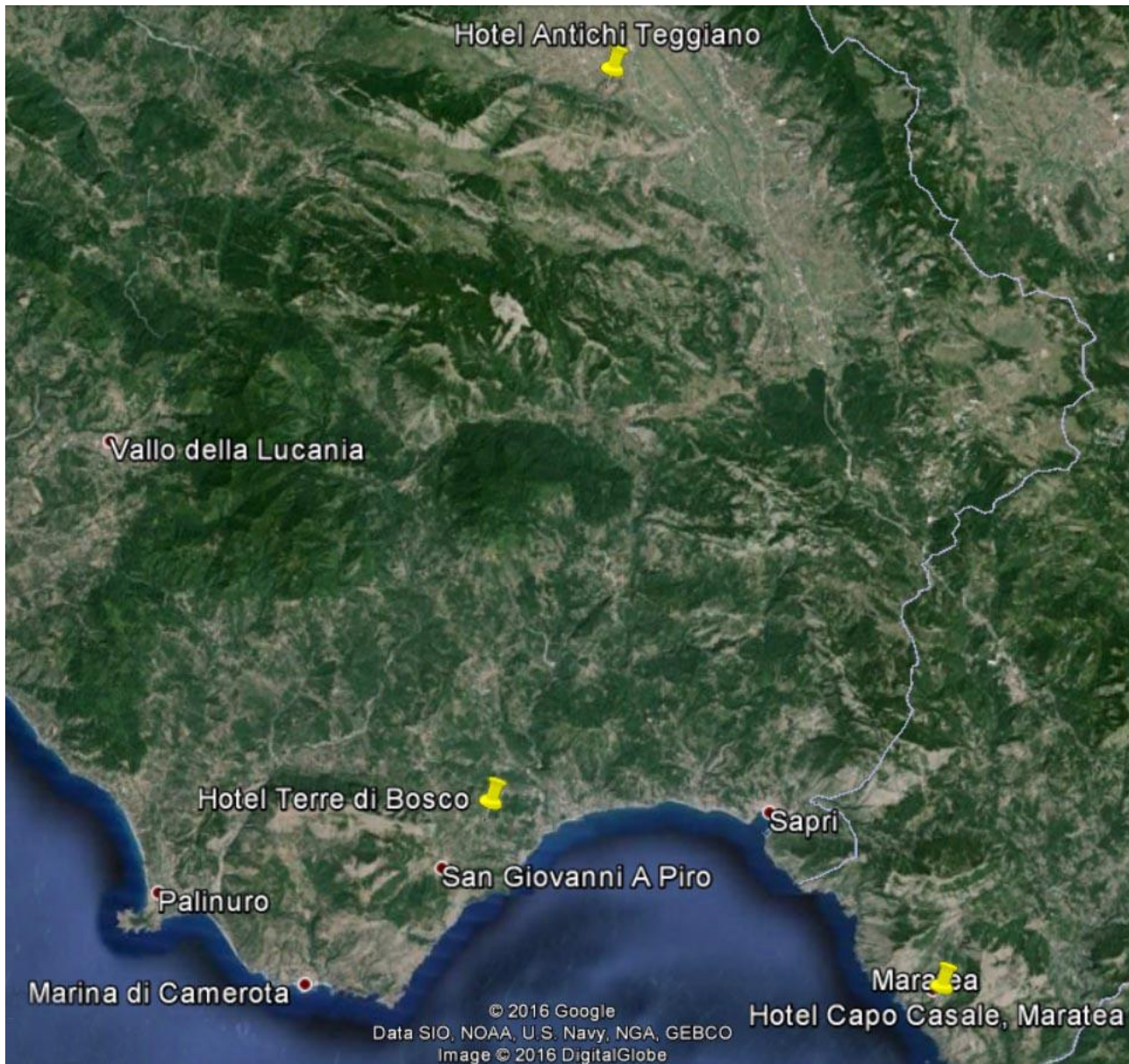
Auteursafkortingen bij foto's: Feiko Prins (FP), Adrie van Dam (AvD), Ineke Gilbert (IG), Ellen Kerkhof (EK), Corrie van Kralingen – Kroon (CvK), Els Löhr – Licht (EL), Hermien Okker – Reitsma (HO), Laurens van Run (LvR), Helmi Ruychaver (HR), Hans Schinkel (HS), Maaïke Vervoort (MV), Gea Warringa (GW).

Foto voorpagina: Ophrys holoserica – Hommelorchis (EK).

Foto schutblad: Kust bij Palinuro (LvR)

Eindredactie: Laurens van Run.

Dit verslag kan, met bronvermelding, geheel of gedeeltelijk worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbenden.

Overzichtskaart (Google Maps)

Onze verblijfplaatsen:

17-21 april: Hotel Capo Casale, Maratea

21-27 april: Hotel Terri di Bosco, San Giovanni a Piro

27-29 april: Hotel Antichi, Teggiano

Excursies vanaf Maratea

Excursies vanuit San Giovanni a Piro

Vlnr zittend: Adrie, Els Löhr, Dick, Helmi

**Vlnr staand: Ellen, Ineke Zwarekant, Lenie, Hans, Els Ruychaver, Maaïke,
Anneke, Hermien, Laurens, Ineke Gilbert, Gea, Feiko, Karina, Corrie,**

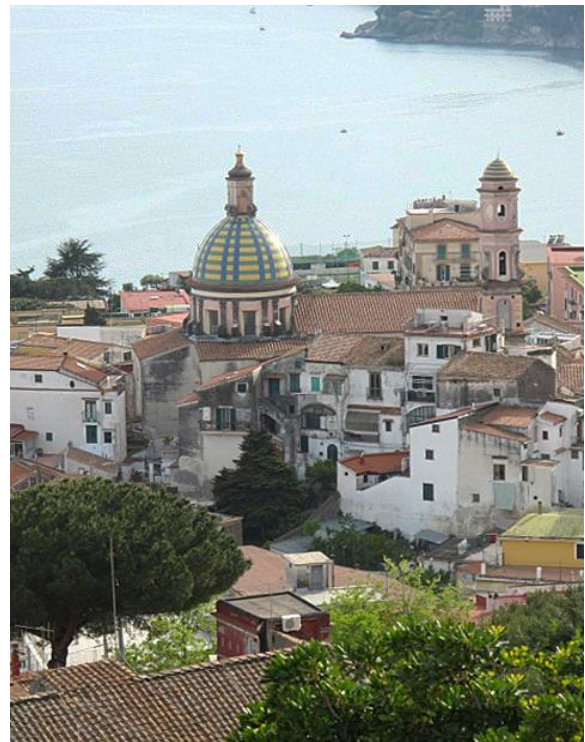
Zondag 17 april 2016 Heenreis

Op zondagmorgen 17 april verzamelen zich op de luchthaven van Schiphol een aantal reizigers in de buurt van de vertrekbalie van Transavia. Deze mensen zijn duidelijk te herkennen als een groep KNNV-ers: ze hebben stevige wandelschoenen aan hun voeten, een rugtas over de schouders en een niet al te grote koffer of reistas. Er volgt tussen de 16 deelnemers en de beide reisbegeleiders Feiko Prins en Karina van de Meer een hartelijke begroeting; het zijn voor ons veel bekende gezichten, maar ook een kennismaking met een paar nieuwe reisgenoten.

We vertrekken deze ochtend met het vliegtuig van Transavia om 13.00 uur, vlucht HV 6411 van Amsterdam naar Napels. Het inchecken gaat vlug en na de gebruikelijke security controle van ons als passagier en onze handbagage mogen we doorlopen en de groep verspreidt zich over de luchthaven, waarna we enige tijd later in de rij te gaan staan om het vliegtuig in te stappen. Precies op tijd gaan we de lucht in, op weg naar onze vakantiebestemming in Zuid-Italië. De captain van het vliegtuig meldt ons dat het weer op de plaats van bestemming zo'n 26 graden is en dat is heel wat warmer dan het koude weer dat we dit voorjaar in Nederland gehad hebben.

We vliegen via Oostenrijk over de Alpen heen, maar helaas is het geheel bewolkt, dus zien we niets van het besneeuwde berglandschap. Boven Italië breekt het wolkendek open en als we de Aeroporto di Napoli bereiken, zien we onder ons de grote stad Napels al liggen. Nadat we geland zijn en onze bagage weer in ontvangst genomen hebben, lopen we naar buiten en daar staat het blauwe busje met de chauffeur Nino al op ons te wachten. Tegen half 5 rijden we de snelweg A3 op, richting Maratea, zo'n 250 km verder in zuidelijke richting. We passeren de vulkaan de Vesuvius, waar in het jaar 79 een enorme eruptie plaats vond en we zien in een flits nog enkele restanten van het dorp Pompeï, dat door die uitbarsting volledig werd bedekt met lava en steen.

Karina van de Meer stelt zich voor; ze zal deze reis fungeren als tolk en we leren de eerste Italiaanse woorden van haar zoals grazie, buongiorno, caffè lungo. Wij, als vakantievierders, voegen daarbij nog het woord "gelato" toe (Italiaans ijs, wat we vaak zullen uitproberen). Halverwege de lange rit van zo'n 3 uur stoppen we nog op een parkeerplaatsje om daar de benen even te kunnen strekken en even te genieten van het uitzicht op het plaatsje Vietri sul Mare met een koepeltje dat bekleed is met mooie majolica tegels. De chauffeur trakteert ons op een appeltje. Via Salerno zakken we steeds verder af naar het zuiden; op een gegeven moment gaan de chauffeurs wisselen en ook onze plaatselijke gids stapt in. Zijn naam is Giancarlo, hij heet ons welkom, maar helaas spreekt hij geen woord Engels. Via tolk Karina deelt hij ons mee dat hij zeer vereerd is om weer een groep van de KNNV te ontvangen en hij belooft ons dat we heel mooie plekjes te zien zullen krijgen.

Vietri sul Mare (LvR)

Maratea (FP)

Eindelijk zien we onze bestemming Maratea liggen, wat een fantastisch uitzicht. Rode daken en een liefelijk kerktorentje tegen de berghelling geplakt en daartussen ons hotel Capo Casale, waar we vier nachten zullen verblijven. De kamers worden verdeeld en na een uurtje zullen we ons in de hal weer verzamelen, want de maaltijd wordt in een restaurant beneden in het dorpje geserveerd. Daar aangekomen, blijkt dat de tafels voor ons gedekt staan buiten op het balkon. Daar mogen we voor het eerst de heerlijke Italiaanse sfeer ervaren: een antipasta, dan een primi, daarna nog een secondi en de Italiaanse maaltijd wordt besloten met dolci, een heerlijk dessert. En dit alles begeleid door karaffen vol Vino Rosso en Vino Bianco.

Buon appetito en daarna buonanotte (eet smakelijk en welterusten).

Gea Warringa

Maandag 18 april 2016 Monte San Biagio, boven Maratea

Na de eerste nacht in Hotel Borgo Capo Casale was iedereen om 8 uur aan het ontbijt. Het was prachtig weer en we ontbeten op het terras met een prachtig uitzicht op Maratea en de zee. Het programma was gewijzigd en we gingen deze eerste wandeldag naar het Christusbeeld dat hoog boven Maratea oprijst. Rond 9 uur was iedereen startklaar en onder leiding van Giancarlo vertrokken we. Eerst door smalle steegjes, langs het mandje voor de kluizenaar, en toen bergopwaarts. We volgden een smal pad door het bos met aan weerskanten de mooiste planten. Er had zich nog een gids bij ons gezelschap aangesloten; het was de eigenaar van de plaatselijke ijssalon en

Kerkje nabij Maratea (CvK)

de sleutelbewaarder van de kerkjes die we onderweg tegen zouden komen. Het eerste kerkje was Byzantijns uit de 11de eeuw; we mochten binnen kijken, de gids gaf uitleg over de fresco's aan de wand. Het volgende kerkje was gewijd aan een Heilige die uit Armenië was gevlucht om aan vervolging te ontkomen. We klommen steeds hoger en liepen in de schaduw van de bomen, wat erg prettig was, want het werd steeds warmer. Ook waren er al een paar orchideeën gescoord. Voor we boven waren eerst nog een verhaal: in de tweede wereldoorlog zou Maratea gebombardeerd worden door de Amerikanen, maar het was die dag mistig en het bombardement mislukte; er viel maar één bom en het enige slachtoffer was een varken. De mist was te

Cyclamen repandum (GW)

danken aan de Heilige Blazius (San Biagio); uit dankbaarheid is aan deze heilige een van de 44 kerkjes gewijd die in en rond Maratea staan. Rond 12 uur waren we boven op de berg en zagen het enorme Christusbeeld van 22 meter hoog; het is gemaakt in opdracht van Graaf Stefano Rivetti conte di Val Cervo. Op de top van de berg groeide weer heel andere planten dan onderweg in het bos en er werd dus weer veel gefotografeerd. Toen was het tijd voor de eerste lunch verzorgd door Giancarlo, geserveerd op een groen kleed op een muurtje voor de kerk: brood, kaas, vlees en hartige taart en fris zuur uit een pot en fruit toe. Als sluitstuk een bekertje wijn erbij. We dronken nog thee of koffie in het restau-

rantje en begonnen toen aan de afdaling langs de andere kant van de berg. Onderweg was er nog de mogelijkheid om in een kluizenaarsgrot een fresco en het graf van Graaf Stefano te zien. De weg naar beneden was in de volle zon; een 4-tal mensen is halverwege met een auto naar het hotel gegaan; de rest van de groep maakte de mooie wandeling af. Er zijn die dag 12 soorten orchideeën gezien. Voor het diner daalden we af naar het centrum van Maratea, waar we in het Siren Club Restaurant een heerlijke Italiaanse maaltijd geserveerd kregen. Na afloop van het diner voldaan de trappen op en de steegjes door naar ons hotel.

Corrie van Kralingen - Kroon

Ineke, Lenie, Karina en Anneke (CvK)

Dinsdag 19 april 2016 Papisidero, Grotta del Romito

Ons doel vandaag is het Nationaal park Pollino met toppen tot 2260 meter. Vanochtend is de wereld in mist gehuld. Karina start een heftige discussie met de chauffeur. Hij wil niet over de bergweg met de haarspeldbochten rijden, want hij vreest kotsende passagiers. Karina houdt aan en wint. Onderweg houdt Feiko de berm en nauwgezet in het oog en roept Morio! Kruisbladwalstro! en Provincialis! Maar de morrende chauffeur neemt rustig bocht naar bocht. Tegen tien uur breekt de zon door. Dan rijden we over de Viadotto Italia, de op twee na hoogste brug van het land. Met een hoogte van 259 meter en een lengte van 1161 meter overspant hij de kloof van de rivier Lao in de provincie Cosenza, Calabrië. Als Feiko en Giancarlo plotseling stop, stop, stop!!! brullen, stopt de bus en mogen we een stukje berm bekijken. Wat een weelde, vlinder- Italiaanse- en tongorchis, harlekijn en grote spiegelorchis (*Ophrys tenthredinifera*). We gaan allen op de knieën en de camera's klikken. Het zijn mijn eerste vlinderorchissen en ook nog in diverse kleurschakeringen, die moeten allemaal op de foto.

Orchis papilionacea, Vlinderorchis (EL)

Onze volgende stop is Papisidero, een van de belangrijkste dorpjes in het Nationaal Park van Pollino, gewijd aan St. Basilicus. Griekse monniken stichtten hier in de 9e eeuw een kloostergemeenschap. We bezoeken de Grotta del Romito (= kluizenaar, heremiet). In het bezoekerscentrum zijn 9 graven te zien uit het paleolithicum (13.000 tot 11.000 vóór Chr.). Ze lijken echt, maar het zijn kopieën. De originelen zijn in Firenze (Florence). Eén skelet is van een man wiens tanden versleten zijn. Wellicht kon hij niet mee op jacht en prepareerde hij de huiden. Afdalend langs hellende paden en trappen bereiken we de glibberige grot. Die is fraai met druipsteenvormen. Maar het pronkstuk is een grote steen bij de ingang. Daarop is de afbeelding van een oerrund (*Bos primigenius*, grootte ca 1.20 meter) gegraveerd. De grote trots van Italië. Ervoor zijn een aantal skeletten uit de Oude Steentijd blootgelegd. Een bord geeft boeiende informatie over de vondst van artefacten. Helaas alleen in het Italiaans!

Bos primigenius, gravure uit het paleolithicum (EL)

In het pittoreske Papasidero dalen we af naar de rivier de Lao. Prachtig gelegen tegen de rotswand ligt het heiligdom Santa Maria di Constantinopoli uit de XVII eeuw. Op deze gewijde plek stalt Giancarlo de lunch uit en zet zorgzaam het keiharde brood voor de bruschetta in de week, opdat wij geen tanden of kiezen zullen verliezen. Er gaan tomaten op en kaas of chorizo en het geheel wordt afgedekt met geroosterde aubergine in olie. Voor de liefhebbers een slokje rode wijn en/of een appel. Dit ritueel zal zich alle dagen herhalen.

Voldaan beklimmen we de helling achter de Santa Maria. Leuke waarnemingen zijn een mooie lage, behaarde campanula (achteraf blijkt dat *Campanula dichotoma*), *Osyris alba*, *Tordylium apulum* (witte schermbloem met grote diep ingesneden randbloemen), Blaaswondklaver (*Anthyllis tetraphylla*), Stekelig sterrenooogje (*Pallenis spinosa*), *Urospermum dalechampii*, Argusvlinder, een wolzwever op kuifhyacint en een ruïnehagedis, Zuid-Italiaanse vorm, die geruime tijd bezig is een regenworm te verslinden. Half verscholen achter de hoge pluimen van *Ampelodesma mauritanica* zien we Papasidero op een hoge rots liggen. Papasidero komt waarschijnlijk van *Papas Isidoros*, capo di una comunità di monaci italo-greci.

Prachtige route terug langs de kustweg. We zien wachttorens op de kapen. Piraten (Sarracenen) waren destijds een grote bedreiging. Lopend naar Hotel Capo Casale ontdekken we veel leuke plantjes op de rotswand. Adrie bestudeert voorjaars- en torenscheefkelk, kandelaartje en dik vetkruid.

Om de indrukwekkende zonsondergang te zien willen we naar het hoogste terras van het hotel. Via een doolhof van gangetjes, deuren, trapjes en slopjes komen we bij een afgesloten deur. Geen nood, staande op een stoel weet iemand via een gebroken ruitje de deur open te krijgen en even later genieten we van de zon die gloeiend achter de Monte Bulgaria wegzakt.

Het diner is dit keer binnen, want er staat een koude wind. Het vismenu is zeer gevarieerd, smakelijk en veel. Witte en rode wijn erbij, zoals de Fransen zeggen, en vanzelfsprekend ook de Italianen in hún taal: "poisson sans boisson est poison". Zwoegend door de beeldige, maar zo steile straatjes (hier linksaf, daar langs de hond aan de ketting, o ja daar is de roze azalea, hier staat de pot met clivia en dan links over het pleintje bij de kerk met de barokke bloempotten) bereiken we ons hotel. Dat overigens ook uitblinkt door zijn trappen en gangetjes. Ook deze excursie dag is zeer geslaagd.

Els Löhr - Licht

Podarcis siculus, Italiaanse muur- of ruïnehagedis aan de lunch (EL)

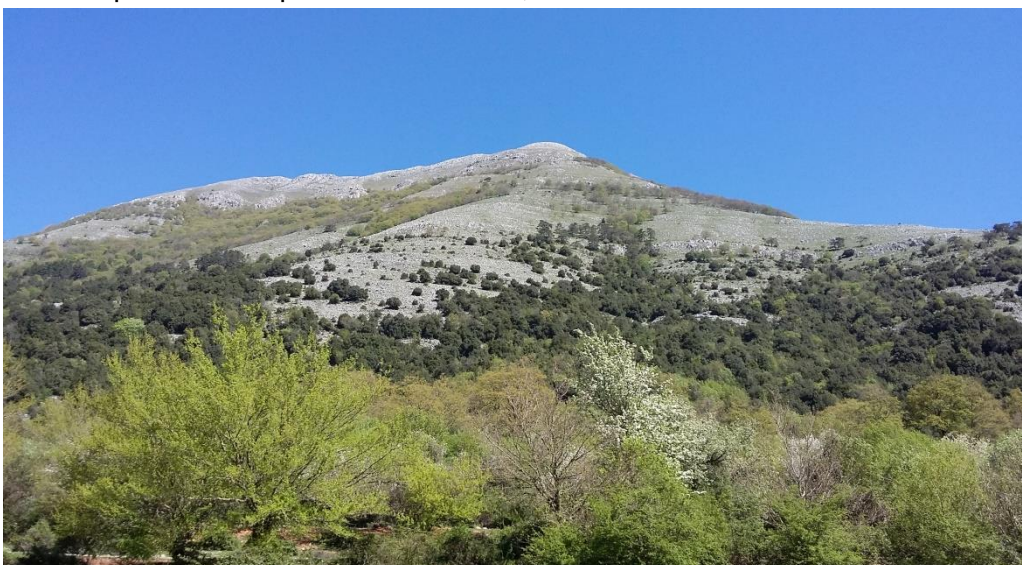
Woensdag 20 april 2016 Passo Colla en boottocht

Vandaag gaan we een wandeltocht maken op (of bij) de Passo Colla op 621 meter. Het is een "zadel" tussen de Monte Crivo en de Monte Coccovello. De opzet is om daar heen en weer te wandelen en te lunchen. Voor de middag staat de boottocht gepland met eventueel een zwem-mogelijkheid. Het weerbericht is prima en de lucht is weer helderblauw.

In Maratea gelijk wat consternatie. Ons busje was te lang/breed en kon op het marktplein de draai niet maken. Er volgde een gemakkelijke discussie, op z'n Italiaans, hoe te handelen. Carabinieri erbij; er moesten wat loodzware bakken versleept worden. Zo gezegd, zo gedaan, we konden weer verder. Na een stop onderweg, waar natuurlijk orchideeën en vlinders gespot en gefotografeerd werden, aangekomen bij de start van de wandeling. Zeer koude harde noordenwind. We lopen geen speciaal pad en kunnen ons eigen tempo bepalen. Prachtige groene weiden, heldere lucht, koebelgeklingel en bergen met bomen al bijna in blad, een beetje en ook nog helemaal niet, wat een prachtige pastelkleurige schakering gaf. Onderweg viel de groep behoorlijk uiteen door fotograferen en verschillend wandeltempo. Gaandeweg veranderde de omgeving en het werd wat bosrijker, waardoor de vegetatie veranderde. Ineens weer de cyclamen, bosui, kievitsbloem, sleutelbloem, zenegroen, blauw parelzaad en anemonen. Een persoon zijn we onderweg tegengekomen met een bos asperges. Giancarlo bevestigde dat deze hier in het wild groeien. Neergeploft op een zeer idyllisch paardenweitje met eindeloos veel madeliefjes. Weer in de benen en naar de lunch! Tijdens de lunch kwam daar Antonio (van de gelateria) op zijn mountainbike aan met voor ons allemaal een "kleintje koffie". Mierzoet maar toch lekker. Helmi ontdekte op deze lunchplek een inktzwam; weer eens iets anders.

Anemone hortensis (HS)

Omgeving Passo colla (HR)

Terug naar de haven van Maratea voor de boottocht. Heerlijk voorop gezeten met andere Els en Helmi in het zonnetje. De groep vertoefde op de bankjes onder een zeikoverkapping. En daar was de Heilige Blasius en profile te zien op een klein eilandje. De beschermheilige van Maratea. Wat een schitterende kustlijn is het met veel kleur- en hoogteverschillen. Plots legde de schipper de boot stil. 2 dolfijnen !! Ze kwamen ons begroeten om daarna (helaas) weer te verdwijnen. Wat een cadeautje !!! Een vlakke rustige plek in het zeewater. Acquafredda. Het koude bergwater (o.a. van de berg waar we 's morgens een klein deel van de route hadden gelopen) vermengde zich hier met het zeewater.

Grotten in geweest met de boot. Prachtig en het bleef maar prachtig. Want nu ook nog onze baai, waar de schipper er keurig voor zorgde dat we droge schoenen hielden en waar we gaan zwemmen. Met z'n negenen het water in. Tintelend. Temperatuur ca. 18 graden. Wat een luxe om zo te kunnen zwemmen.

Kust nabij Acquafredda (HR)

Hierna weer terug naar de haven en naar ons hotel. De stemming in ons busje was gezellig. Waarom we zo gelachen hebben, ik weet het niet meer, maar Giancarlo droeg ook zijn steentje bij door de chauffeur ineens midden in een bocht te willen laten stoppen voor orchideeën. Natuurlijkhebbers zijn ook wel aparte mensen hoor, want als een stel vliegen vlogen we op de orchideeën af. Ik ben door die komische act vergeten om welke orchidee het ging. Maar ze staan op alle camera's.

Helemaal rozig van de zon 's avonds weer heerlijk gegeten; en Dick, weet jij nog waarom we met z'n vieren zo enorm de slappe lach hebben gehad? Het was in ieder geval goed voor de spijsvertering! Evenals de weer 150 treden naar boven om bij onze kamers in het hotel te komen. Wat een schitterende dag hebben we gehad!!

P.S. Dit hoort eigenlijk bij de volgende dag. 's Nachts rond 2.30 uur lag ik weg te waaien in bed en klapperde en gierde er van alles. Ik dacht gelijk aan mijn badlaken. Had ik te drogen gehangen op het ontbijtterraas. Wie gaat er nu rond die tijd, half aangekleed, door een verlaten hotel lopen? Ik dus; maar gelukkig lag mijn badlaken er nog, vastgehouden door een flink aantal omgewaaide stoelen.

Els Ruychaver

Donderdag 21 april 2016 Ezelspad, Sapri en verkassen naar Bosco

Ons bezoek aan Maratea zit erop. Voor de laatste keer worden we bij het opstaan verblijd met de zang van een vrolijk winterkoninkje. Vannacht zijn een aantal van ons nog gewekt door luidruchtige stormachtige windvlagen. Bij het ontbijt op het terras leek de wind te zijn gaan liggen, maar opeens deden een paar windstoten als naschok nog enkele glazen vruchtensap om gaan en moesten we de tafelkleedjes vasthouden. Daarna was het gedaan met de wind.

Vandaag reizen we af naar een nieuwe bestemming: hotel Terre di Bosco in San Giovanni a Piro, in de provincie Salerno. Gesleep met koffers alle trappen af - we zaten vier hoog - is niet nodig: er is een speciale medewerker van het hotel die dit voor ons doet. Een kleine man die als een schicht met de koffers manoeuvreert. De vertrektijd, kwart voor 9, halen we met gemak.

We gaan niet rechtstreeks naar ons nieuwe onderkomen, maar maken onderweg nog een flinke wandeling: we gaan het Ezelspad lopen. Dit is een pad langs de steile kust tussen Acqua Freda (vertaling: koud water) en het stadje Sapri. De zon schijnt en we bereiken Acqua Freda via een mooie kustweg. Karina kwalificeert de wandeling als "een zware tocht". Daarom splitsen we ons in twee groepjes: één die de pittige wandeling gaat doen richting de Torre de Mezzanotte en één die het makkelijke pad gaat volgen richting Sapri. Ik sluit mij aan bij het laatstgenoemde groepje.

Anacamptis pyramidalis, Hondskruid (LvR)

de klif geduwd nadat een compensatie van de helft van de waarde van dit verlies werd gecompenseerd. Een aansprekend verhaal.

Als we de haven van Sapri naderen, zie ik nog een voor mij nieuwe plantensoort: een roze ui (*Allium roseum*). Ook gele klaverzuring is prominent aanwezig. Helaas bezit het gedeelte van de haven waar we aankomen geen barretjes of andere horecagegelegenheden: die zijn er pas een aantal kilometers verderop. Dus stellen we ons tevreden met even uit te rusten op een muurtje voordat we de wandeling terug gaan maken. Halverwege die terugtocht komen we de andere

Kenmerkend voor deze wandeling is voor mij de massaal voorkomende rozemarijn langs het pad. Argusvlinders fladderen vrolijk rond. Andere opvallende soorten van leven: veel smaragdhagedissen die over de flankerende muurtjes lopen. Maar o wee als je er een wilt fotograferen. Daar blijven ze niet voor poseren. Wat orchideeën betreft: veel hondskruid (*Anacamptis pyramidalis*). Mij valt verder een kruipende klaversoort op vanwege de gezwollen vruchtlichamen: blaaswondklaver (*Anthyllis tetraphylla*). De aronskelken langs het pad blijken Italiaanse aronskelken te zijn (*Arum italicum*). Aan het einde van het pad richting Sapri verschijnen er enkele informatieborden langs de weg. Op een ervan werd uitgelegd waar de naam Ezelspad vandaan komt. Gelukkig staat dat er ook in het Engels, want mijn Italiaans is niet zo goed. Vertaald komt het hier op neer: in vroeger tijden, toen het vervoer van personen en goederen nog met ezels ging, waren er stukken in de weg waar de ezels elkaar niet konden passeren. Ezels staan bekend om hun eigenwijzige koppigheid, dus wat te doen in zo'n geval? Als oplossing voor dit probleem werd de minst waardevolle ezel met lading en al over

helpt van de groep al tegen: de plannen zijn veranderd, we zoeken een lunchplek in de schaduw en worden daarna opgehaald in Sapri (voor de groep waar ik deel van uitmaak- te dus een flink stuk dubbel heen en weer).

Vanaf Sapri is het nog 45 minuten met de bus naar ons nieuwe onderkomen. Dit is een vrij nieuw hotel (bouwjaar 2007) met uitzicht op zee. Om ons welkom te heten staat er een buffet klaar met hapjes en drankjes in een aangename tuin omringd door olijfbomen. Een groepje gaat al snel in de benen om nog voor het avondeten het orchideeënweitje te (be)zoeken dat Dick en Gea bij de eerdere KNNV-Italië-reis naar Cilento in Bosco hadden gevonden. Zou het nog zo rijk aan orchideeën zijn als 7 jaar geleden? Het blijkt totaal geen orchideeën meer te bevatten, een teleurstelling dus. Maar ik kan nu wel vast verklappen dat Dick en Gea voor een geweldig alternatief gaan zorgen later in de week.

Allium roseum (EK)

Ellen Kerkhof

Vrijdag 22 april 2016 Monte Bulgheria

De eerste nacht in het nieuwe hotel is voorbij. De bedden zijn er klein, zo klein zelfs dat een medereizigster uit bed gevallen is. Vreemd dat het er maar één was. Ook de koffie bij het ontbijt is anders: in het vorige hotel was een Cafe Americano een laagje vocht op de bodem van een grote kop, hier is het een grote, rijk gevulde kop, ja het is echt veel beter zo.

Volgens de informatiebrief over deze reis is het programma voor vandaag: '**vrijdag : Langs de kust: la Costa degli Infreschi – eerste etappe**'. Dat doen we niet, we wijken af, zoals gelukkig ook gebeurt door twee boottochten en twee muziekavonden - waarvan één met de toevoeging 'desgewenst' - helemaal te schrappen. We doen wat voor zaterdag vermeld staat: de Monte

Monte Bulgheria (HS)

Bulgheria. Deze, zoals de naam al aangeeft, berg ligt in het Cilento Nationale Park. Bulgaarse kolonisten die zich hier meer dan 1500 jaar geleden vestigden, zijn verantwoordelijk voor het Bulgheria in de naam.

Evax pygmaea (HS)

een paradijs zijn voor dieren die daarvan houden. Een enkel exemplaar is slachtoffer geworden van het verkeer en ligt geplet op de weg, soms met een prachtige, wit-blauwe onderkant zichtbaar. Een slechtvalk vliegt over. Langzaam winnen we hoogte, het begin van de wandeling gaat door een vrij open landschap, het laatste deel van de tocht gaat vooral door bos. Opvallend is dat sommige hellingen in de omgeving bebost zijn, terwijl andere grotendeels kaal zijn, er lijkt geen systeem in te zitten.

Een herder in een jeep passeert ons, zijn kudde fraai gehoornde geiten graast verderop, trouw bewaakt door een aantal herdershonden: kleine keffertjes en grotere exemplaren. De honden zijn vriendelijk, we lijken blijkbaar niet op veedieven. Sommige geiten dragen een koebel (of is het een geitenbel?). Het geklingel heeft wel iets. Geiten en andere dieren laten wel eens wat vallen, daar kan een mestkever vervolgens een mooie bal van maken die als voedsel voor het nageslacht zal dienen. We zien zo'n kever met een gigantische bal; met moeite wordt de bal uit een kuiltje geduwd, om op de rand weer terug te rollen, zo blijft zo'n kever lekker bezig.

Nadat we ruim 300 m gestegen zijn komen we bij een hek. Dit wordt de lunchplek. Na de lunch splitsen we ons: een groep echte bikkels gaat via een omweg naar het beginpunt van de wandeling, de gewone mensen lopen terug langs de weg. Het dalen over het gravel is veel lastiger dan het stijgen, maar echte gewonden vallen er gelukkig niet. Gekras, een raaf? Ja, even later klinkt het weer en vliegt een raaf voorbij, die trots zijn wigvormige staart toont. De wandeling heeft niet veel nieuwe orchideeën opgeleverd: alleen *Ophrys holosericea* en een vogelnestje - de orchidee natuurlijk - van vorig jaar (of telt zoiets ouds niet mee?). Tussen het gravel groeit een gedrongen composiet, oh nee, dat zijn tegenwoordig Asteraceae. Een prachtige plant, wat mij betreft is het predicaat 'soort van de dag' hier zeker op zijn plaats.

De maaltijd bestaat uit de gebruikelijke vier gerechten; als hoofdgerecht heb ik 'omelet with peas' gekozen. Het resultaat is een omelet met de grootte van een flensje, er ligt één doperwt onder terwijl dertien doperwten de bovenkant sieren. Een gerecht uit de categorie: je moet het eens geproefd hebben.

Hans Schinkel

We wagen ons niet aan een echte beklimming maar zullen langs een pad de berg een eind opwandelen. De eerste paar kilometers worden in een busje afgelegd; in Giovanni a Piro stappen we uit bij het bord met 'Monte Bulgheria'. Giancarlo vertelt wat over het N.P.: het is groot (ruim 1800 km²), er leven steenarenden, wolven, orchideeën en allerlei andere organismen, zoals ongeveer 1800 soorten hogere planten. We gaan op pad. De stenen langs het pad zijn bezaaid met hagedissen. Het lijken me Italiaanse muurhagedissen. Ik kan me niet herinneren ooit in Zuid-Europa zulke aantallen hagedissen gezien te hebben, het moet

Zaterdag 23 april 2016 Morigerati en Caselle in Pitari

Bij het opstaan is het zwaar bewolkt en er wordt regen en zelfs onweer voorspeld. Tijdens het ontbijt blijkt dat het gelukkig beter gaat met Lenie en Helmi, alhoewel Helmi nog wel een dagje thuis blijft. Ook Karina gaat niet mee omdat ze gisteren haar knie teveel belast heeft, maar ze zal wel telefonisch bereikbaar zijn.

Morigerati (HO)

we vertrekken. Op weg naar de grot krijgen we veel informatie van onze gids. We zien de Caglio vegetale die gebruikt wordt om op vegetarische wijze, dus zonder stremsel te gebruiken, kaas te maken. Hoog gras wordt gebruikt om touw van te maken, van de bloemetjes van de meidoorn wordt je kalm en de bessen van Mirte worden gebruikt bij de bereiding van Mozzarella of een likeur Mirto. Het pad gaat naar beneden, richting rivier de Bussento en we bekijken een oude graanmolen.

Er is daar in de buurt ook een groepje mensen aan het planten inventariseren en dat spreekt ons KNNV-ers natuurlijk zeer aan. Het pad gaat nog verder naar beneden en we komen dan bij de grot waar we naar binnen kunnen gaan. De regen is alweer opgehouden als we nog wat verder lopen en we zien dan veel hangend mos. Een heel mooi gezicht! Weer boven aangekomen krijgen we weer een heerlijke lunch van Giancarlo in een overkapt open huisje.

We vertrekken om 9 uur met de bus en dan blijkt dat Giancarlo een oud Nederlands-Italiaans prisma woordenboek meegenomen heeft en hij bekijkt tijdens de rit de eerste bladzijde beginnend met de letter A. Later blijkt het woordenboek de hele dag niet gebruikt te worden, maar wel handen, voeten en Frans/Italiaans. De tocht gaat naar Morigerati. In het informatiecentrum van de Grotte del Bussento di Morigerati in een Nationaal Park Oasi worden toegangskaartjes gekocht en krijgen we een Engels sprekende gids mee. Het begint te regenen als we willen vertrekken, dus wapenen we ons daar allemaal tegen met regenkleding voordat

Orchis morio spp albiflora, Harlekijn (GW)

Met de bus gaan we naar Caselle in Pittari, waar we in weiden vele verschillende orchideeën vinden. In het stadje zelf willen we koffie gaan drinken, maar de groep raakt gesplitst. Een aantal mensen loopt omhoog naar het oude deel van de stad, door veel oude steegjes, trappen, langs heel oude huizen tot boven waar een oude vervallen toren staat. Andere mensen lopen even mee, maar gaan terug naar het enige café, omdat niet goed duidelijk is wat de bedoeling is. Met de bus gaan we naar het hotel terug. In Bosco stappen Gea, Dick en Maaïke uit om naar een orchideeënveldje te zoeken dat ze zich van de vorige reis naar dit gebied herinneren. Later blijkt dat ze het gevonden hebben. Wij zijn om kwart voor vijf weer thuis. Voor het eten wordt er natuurlijk weer gedetermineerd, maar buiten is het wel koel.

Caselle in Pitari (EL)

Het was een gevarieerde dag met een rondleiding naar een grot, vele orchideeën en ander planten en een oud stadje. We hebben weinig last gehad van de regen en weer heerlijk gegeten. Een goede dag!

Hermien Okker - Reitsma

Zondag 24 april 2013 Omgeving Bosco

Bij het ontbijt lukt het nu geheel naar eigen wens koffie te bestellen. Vandaag probeer ik espresso aangelengd met water voor de gewenste koffiesterkte. De Italiaanse ober fronst één wenkbrauw maar wel met een glimlach.

Vandaag zou volgens het programma een rustdag zijn, gelukkig gaan we toch nog op pad. De omgeving is veel te mooi. Gisteren zijn de verkenners Dick, Gea en Maaïke op zoek gegaan naar een weijtje die ze tijdens de reis van 2009 gezien hadden. Een eerdere poging om 'het per-

Bosco in de zon (AvD)

fecte' veldje te vinden was mislukt. En ja hoor, deze verkenners hebben het weitje gevonden. Er zijn orchideeën in grote getalen aanwezig zoals we nog niet gezien hebben en iedereen wordt er blij van. Met het hotelbusje worden we in twee groepen naar Bosco gebracht. Van daaruit volgen we een steil pad omhoog en het uitzicht op zee is bijzonder. Er is een donkere dreigende lucht met gaten in het wolkendek waardoor de zon vreemde lichtvlekken op zee schijnt.

Gisteren is er al een buitje gevallen en vannacht is er een onweersklap gehoord en hevige regen. Ik heb er weinig van gemerkt. De weersvoorspelling voor vandaag belooft een droge ochtend en in de middag buien en zelfs onweer. Gea kan het precies op haar telefoon volgen, tot twee uur blijft het droog. Afspraak is dat ieder op eigen gelegenheid kan struinen en als je het zat bent loop je terug naar Bosco voor koffie of ga je terug naar het hotel.

Serapias parviflora (GW)

Op het weitje aangekomen staan de orchideeën inderdaad in bosjes bij elkaar. Het begint nu ook wel wat ingewikkelder te worden om ze uit elkaar halen. Ellen is heel behulpzaam bij het ontcijferen van de orchideeën. De Provincialis, de Pauciflora en de Sambucina zijn alle drie geel. Wat is nu het verschil? Alleen de Provincialis heeft vlekken op het blad. Het is opletten hoe de sporen staan, omhoog of juist omlaag. Bij de Serapias is het goed opletten hoe de 'lipjes' staan. Naar voren gebogen, naar achteren gebogen, brede of smalle lip. Het was mij nog niet opgevallen.

Ik ben er inmiddels achter dat ik eigenlijk nooit goed naar bloemen gekeken hebt. Alleen oppervlakkig naar vorm en kleur. Nu gaat het om het echte detailwerk. Het leuke van een KNNV-reis is dat iedereen zijn kennis deelt. Dat komt voor mij zeer goed uit, want dit is mijn eerst KNNV-reis en ik kan nog heel veel leren. Corrie, Els en Anneke lepelen heel makkelijk namen van planten op. Maaike is helemaal huis in de loepjeswereld, ook dit is voor mij nieuw en zeer verrassend. En Laurens is dé man voor de paddenstoelen. Zo heeft iedereen wel een specialiteit.

Deze reis hebben we niet veel vogels gezien of gehoord. Misschien zijn we teveel gefocust op de planten. Nu horen we tijdens het struinen een nachtegaal zingen waar we even heel erg van genieten. We krijgen de vogel zelf niet te zien, die zit diep verstopt in het struweel (woord van Els).

Onze lunch, spaghetti-taart en omelettaart, eten we in het veld. Het smaakt heerlijk. Sommige vinden het mooi geweest met de planten en gaan begin van de middag zoetjes aan terug naar het dorp en de koffie. Een klein groepje krijgt er niet genoeg van en blijft nog even.

In de middag wordt nog een nieuwe Ophrys ontdekt die net uit de knop is. Volop discussie bij Els en Feiko welke soort dit zal zijn en het boek wordt erbij gehaald.

De 'Topperrr' van de dag is voor mij een Gevlekte orchis van zo'n 60 cm hoog. Het is de *Dactylorhiza maculata*, een pracht exemplaar. De orchidee gaat dan ook veelvuldig op de foto. Aan het einde van de middag kom ik bij een veld met heel veel Rood streepzaad. Monet zou hier heel veel inspiratie op kunnen doen.

Crepis rubra, Rood streepzaad (AvD)

De luchten zijn nog steeds dreigend en het uitzicht op het plaatsje Bosco dat af en toe in de zon ligt is heel mooi. De voorspelde regen en onweer blijft uit. Onze gids Giancarlo heeft het minder getroffen. Hij was vandaag in het binnenland op verkenning voor de komende dagen en heeft flinke buien en ook onweer gehad.

Om een uur of drie haak ik langzaam af en loop op m'n gemak terug naar het hotel. Op mijn weg terug kom ik langs de kant van de weg nog leuke planten en bremrapen tegen. Op de weg naar het hotel is een veld vol met gele bloemen.

De dorpsbezoekers hebben het vanmiddag ook naar hun zin gehad en na de koffie het plaatsje Bosco en het kerkje bekeken.

Het is een prachtige dag geweest met dank aan de tweekoppige KNNV-afdeling Emmen met ondersteuning van afdeling Amsterdam die het weitje gevonden heeft.

Na het diner is er een praatje wat er morgen op het programma staat. Morgenavond komt er een Italiaanse muziekgroep. Sommige heren krijgen al spontaan buikpijn met het vooruitzicht dat er gedanst gaat worden. Ben benieuwd.

Adrie van Dam

Dactylorhiza maculata, Gevlekte orchis (AvD)

Maandag 25 april 2016 Scario en Capo Palinuro

Het is vandaag Bevrijdingsdag in Italië, een officiële feestdag. We rijden met de bus naar het havenplaatsje Scario. Het regent en als we uitstappen begint het nog harder te regenen. Gauw regenkleding aantrekken dus. Daar vertelt Giancarlo dat hij naar de vuurtoren wil lopen en dat dit een lastige wandeling is. Daarom gaat maar de helft van de groep met hem mee. De rest loopt wat rond over de boulevard en door het stadje en eindigt in een bar. Ineke Z. en ik zien onderweg in een plantsoentje een beeld van de populaire heilige Pater Pio.

Bij terugkomst vraag ik aan Adrie hoe het was en ze vertelt dat vrijwel de hele wandeling over asfalt was en dat het moeilijkste stuk bij de vuurtoren niet gedaan is wegens tijdgebrek. Ze hebben nieuwe soorten gezien, *Limodorum abortivum*, Paarse aspergeorchis en een mooi veldje met *acanthus*. Feiko heeft moerbeien gekregen van een lokaal boertje; hij deelt ze in het busje uit.

We rijden daarna met het busje naar het schiereiland Capo Palinuro. Onderweg hebben we een fotostop voor een middeleeuws dorp San Severino di Centola. Het is uit de 7de eeuw met bovenop de bergrug ook een kasteelruïne. Daarna rijden we verder langs de rivier Mingardo. Bij het strand staat een kerkje met een terras waar we lunchen en er alweer een bui valt. Daarna gaan we een wandeling maken. Ik vraag aan Feiko wat het voor een pad is, want er dreigt nog steeds regen en hij zegt dat het heel fatsoenlijk is. Dus wij gaan mee omhoog met de gedachte dat we de ochtendwandeling al misgelopen zijn, terwijl dat geen moeilijk begaanbaar pad was. Het begin ziet er inderdaad glad uit, maar we slaan al spoedig af en het wordt nu een stenig pad. We zien onder de struikjes diverse mooie exemplaren van *Cytinus hypocistis*. Er valt weer een flinke bui en we krijgen daarvoor een extra zool van leem onder onze schoenen en ik kijk niet meer rond, want het waait ook nog hard erbij. De regen klettert zo hard op mijn capuchon dat het wel hagel lijkt.

Limodorum abortivum, Paarse aspergeorchis (LvR)

Scario, nog droog (IG)

Cytinus hypocistus (GW)

die kennen de Italianen weer niet. Daarna moet er nog de Tarantella gedanst worden. Giancarlo doet het voor en Helmi danst en zingt mee. Uiteindelijk wordt het een soort polonaise waar bijna iedereen aan meedoet.

Ineke Gilbert

In de rij voor Serapias cordigera (LvR)

Als we boven zijn, komen we op een asfaltweg terecht en is het weer droog. Er valt nu weer van alles te zien en te fotograferen, o.a. *Ophrys apifera*, het gele zonnetje *Urospermum dalechampii* en *Cucuta epithimum*. Met de bus rijden we naar een "poste bello", een natuurlijke brug bij zee aan de rand van het schiereiland. De golven zijn erg hoog op dit bijzondere punt. De rotsen zijn helemaal ingepakt in gaas vanwege het gevaar voor vallend gesteente. Aan één kant van de brug op ± 8 meter hoogte groeit op de rots *Primula palinuri*, een endemische plant. We rijden terug naar de hoofdweg waar we bij een gelateria stoppen voor een lekker ijsje.

Voor het diner komt een trio muzikanten Napolitaanse liedjes spelen en zingen en na het diner gaan ze weer verder. Omdat wij de liedjes niet kennen, vertelt Karina de strekking van sommige liedjes. Het trio vindt het leuk als er mee gezongen wordt dus er worden bekende liedjes gezongen zoals Santa Lucia en Marina. Helaas kennen we alleen de woorden van het refrein... Gea kent nog een bekend lied uit haar jeugd, nl. van Adamo, Dolce Paola, maar

Serapias cordigera, Brede tongorchis (LvR)

Dinsdag 26 april 2016 Hoog in de bergen: Valle dell' Angelo

Orchis pauciflora, Gele karstorchis (GW)

(Harlekijn) (paarse kelkbladen met groene nerven) staan fier rechtop. Bij een bosje vind ik nog *Orchis mascula* (Mannetjesorchis; bovenaan rode steel). Anemoontjes lila en wit bijna uitgebloeid en bomen vol korstmoss.

Helaas vindt de chauffeur het er niet zo mooi en maant onophoudend toeterend tot snelle terugkeer; daar blijkt naast de bus het mooiste orchideetje van de dag te bloeien, zie plantenlijst.

Op de terugweg gaan we langs het restaurant van een vriend van Nicolette, in de middle of nowhere, drankje en leuke muziek.

We rijden door boomgaarden met walnoot en kastanje, allemaal alleen voor lokaal gebruik; bij een kleine stop voor mooi lila weetje met vleugeltjesbloem blijkt nog *Orchis purpurea* (Purperorchis) te staan.

Maaïke Vervoort

We gaan langs Rofrano. Nog een heel stuk verder ligt de Valle dell' Angelo. In het Parco Nazionale del Cilento, Vallo di Diano e Alburni. Als je op Google Maps kijkt zie je een leeg groen gebied, geen weg, geen dorp, bij Earth ontdek je pas wat kleine weggetjes. Gelukkig heb ik een betere kaart op de tablet, dus mij kan niks gebeuren. Het is fris en in de verte zien we frisse witte sneeuw op de bergen. Onze tolk is ziek, en omdat onze gids Giancarlo werkelijk geen woord in iets anders als Italiaans spreekt, gaat Nicolette, onze serveerster mee. Vrolijk, ondernemend en efficiënt. Tijdens een kleine stop onderweg zien we *Orchis provincialis*, *Dactylorhiza maculata* (Gevlekte orchis) en *Platanthera montana* (Bergnachtorchis, helmhokjes schuin).

Dat we in het diepe zuiden van Italië zijn merk je aan de wegen en de bus, ooit had de ene geen kuilen en de andere wel vering. Nix geen dorpjes meer, nix geen horeca en bij de bestemming ook nix geen lege bierblikjes of plastic bordjes. Half 12 zijn we er. Het is flink fris en er ligt nog hier en daar sneeuw. De *Orchis pauciflora* (Gele karstorchis) (bloem boven lichtgeel, onder donkerder) kan niet tegen vorst en ligt plat, de *Orchis morio*

Diverse korstmossen (MV)

Woensdag 27 april 2016 Naar Teggiano; Valle delle Orchidee (1)

Ophrys tenthredinifera, Grote spiegelorchis (LvR)

We zien o.a. *Ophrys tenthredinifera* in drie kleurvariëteiten of ondersoorten, wit, roze en rood. Dit ook bij *Orchis papilionacea*. Verder *Orchis purpurea*, enkele hybride orchideeën zoals van *Orchis papilionacea* met *Orchis morio*, die heet dan *x* genera, een mooie *Adonis* (kooltje vuur), een moeilijk te determineren *Ornithogalum* (vogelmelk) en veel ander moois. Ook enkele moeilijk te determineren orchideeën. Giancarlo houdt erg van splitten, wat veel namen oplevert.

We stoppen in Peglio, een klein gehuchtje met een Middeleeuwse boogbrug uit ca. 1000 AD, waarop o.a. een schitterende poppenorchis (*Orchis anthropophora*) groeit. Hier hebben we weer een door Giancarlo goed verzorgde lunch bij een in aanbouw zijnde kerk gewijd aan St. Franciscus van Assisi. De voorlopige kerk is in een soort barak ernaast.

Na de lunch worden we verder het dal in gereden naar Campo di Gravolo, waar we de hele middag ons hart op kunnen halen. Zo mooi is het hier. We zien o.a. *Orchis longicornu*, *Orchis*

Vandaag verkassen we van Bosco naar Teggiano aan de NO kant van het Parco Nazionale del Silento. Met onze bagage gaan we met een grote bus naar Silla bij Sassano. Daar drinken we koffie en stappen over naar een kleiner busje dat ons het park inbrengt, naar Valle delle orchidee, ten ZZO van Sassano. Onze al vertrouwde chauffeur draagt i.v.m. Koningsdag een prachtig oranje hoedje, dat hem ook goed van pas komt om onder te dutten tijdens zijn vele pauzes, want hij brengt ons steeds een stukje verder de vallei in - stukje rijden – en dan wij weer heerlijk het veld in – stukje rijden enz. Het is hier zo mooi en er staan zoveel orchideeën, dat we hier 2 dagen genietend rondstruinen. Vandaag het eerste stuk van het dal ten ZZO van Sassano. Start bij Carbonara. Onder enkele struiken ligt nog hagel van gisteren, maar nu schijnt gelukkig de zon.

Orchis simia var. alba, Aapjesorchis (GW)

Orchis tridentata (EK)

Teggiano, een middeleeuws dorpje op de top van een heuvel, waar vroeger de machtige eigenaren van de landerijen beneden in de vallei (Valle di Diano) woonden. Al in de Romeinse tijd werd deze plek door keizer Nero gekoloniseerd (Tegianum). Hiervan zijn nog ruïnes aan de voet van de heuvel te vinden.

Ons hotel "Antiche feudo Dimora d'Epoca" was ooit een adellijke residentie en is nu stijlvol gerenoveerd. Alle kamers hebben namen van historische families, zoals de Medici. Mijn kamer heeft mooi uitzicht over de vruchtbare vallei. Enkelen zijn nog naar het Museo delle Erbe (officiële = medicinale kruiden) geweest met een zeer enthousiast vertellende gids. In de prachtige eetzaal zijn de namen van alle hotelkamers als familiewapen op de muren afgebeeld. We eten daar aan een dicht op elkaar gedekte, lange tafel erg lekker en gezellig. Het was alweer een mooie dag.

Anneke te Boekhorst

Diner in Hotel Antichi Feudi Teggiano (EL)

papilionacea ssp. grandiflora, Orchis morio alba, Orchis morio ssp. grandiflora¹, een endem! (d.w.z. specifiek voor dit gebied), Orchis quadripunctata, Ophrys lutea, Dactylorhiza sambucina ssp. latifolia. Verder nog witte bosvogeltjes (Cephalanthera longifolia) en Serapias lingua. Er staan vele hybriden die Giancarlo allemaal een naam geeft. Hij gebruikt de plaatselijke flora. Het duizelt me. We hebben ca. 25-30 soorten / hybriden gezien.

En zeer voldaan worden we naar ons nieuwe onderkomen gebracht in

¹ Helaas is deze ssp niet terug te vinden op internet; hij staat dan ook niet in de plantenlijst.

Donderdag 28 april 2016 Valle delle Orchidee (2)

Vandaag belooft het weer een mooie dag te worden; we gaan opnieuw naar de Valle delle Orchidee, maar nu is het doel een geheel andere gebied dan gisteren. Deze dag zal Maria Pia ons begeleiden; zij is de echtgenote van onze Italiaanse gids Giancarlo, die deze dag verhinderd is om met ons mee te gaan. Maria Pia is lerares Engels, dus de communicatie zal heel wat gemakkelijker zijn en het zal blijken dat ze een prima invaller is. Zoals gebruikelijk stappen we om 9 uur in ons blauwe busje en we dalen af naar het 200 meter lager liggende Vallo di Diano, de grote vruchtbare vallei waar de A3 als een rechte weg doorheen loopt. Via de grote plaats Sassano rijden we weer omhoog en komen zo langzamerhand in het berglandschap, waar volgens Maria Pia de orchideeën te vinden zijn.

Ophrys lutea, Gele orchis (EK)

En inderdaad, ze leidt ons direct al naar een mooie *Ophrys lutea* en om de beurt knielen we neer voor dit kleine bloemetje met haar mooie gele rand om het te fotograferen. Het is ideaal weer: gelukkig niet al te veel wind zoals de dag ervoor en een matig zonnetje, voor de fotografen zijn dit de beste omstandigheden. Ook de dieren hebben het hier naar hun zin, want we horen veel vogels hun hoogste lied zingen, de krekels tjirpen met hun eigen geluid en ook de schapen en geiten, die met hun herder langs komen, hebben het naar hun zin. De vers groene blaadjes van de bomen smaken hun prima en de kleine pasgeboren geitjes dartelen vrolijk in het rond door het prachtige berglandschap van deze Valle delle Orchidee.

Hopelijk zijn niet alle orchideeën smakelijk verorberd door deze langstreckende kudde. Samen met Mia Pia vinden we een *Orchis x bergonii*; dit is een hybride, een kruising tussen een *Poppenorchis* en een *Aapje* (*Orchis anthropophora* x *Orchis simia*). Even later een prachtige kruising tussen een *Harlekijn* en een *Vlinderorchis* (*Orchis morio* x *Orchis papilionacea*). Via een stenige helling klimmen we wat verder omhoog, op zoek naar nog meer soorten. Het is hier erg mooi en eigenlijk is het een herhaling van wat we op andere dagen gezien hebben, maar op deze heuvels van de Campo di Filano is de soortenrijkdom toch groter.

Na enige tijd stappen we weer in het busje en worden we naar een ander hellinkje vervoerd. We staan in de rij voor om weer een *Aap* x *Pop* te fotograferen (*Orchis simia* x *Orchis anthropophora*); de "ouders" waaruit deze hybride is ontstaan, zijn er naast te zien.

Orchis x bergonii (LvR)

Onze lunchplek wordt een stenen muurtje dichtbij een vallei waar honderden wilde paarden grazen. We horen in de verte allerlei wilde geluiden; het blijkt van de veedrijvers te zijn die afschrikwekkende pogingen doen om enkele paarden via een sluis en een loopplank in de vee-wagen te krijgen. De hele kudde wordt uiteengedreven; we zien een pasgeboren veulentje dichtbij de moeder lopen, de nageboorte van het jong hangt nog aan het lichaam van de moeder. Eén van de andere veulentjes is van de looptrap van de vrachtwagen gesprongen of gevallen en loopt nu met een kreupel pootje door het veld. Gelukkig is moeder Merrie dichtbij. De veedrijvers tonen in onze ogen totaal geen liefde of enig respect voor hun dieren en met grof geweld lukt het uiteindelijk om twee paarden in de vrachtwagen te krijgen. Deze gaan vermoedelijk direct naar de slachterij in het dorp.

We gaan een beetje ontdaan verder, nu door een zeer mooi bos. Eigenlijk is het pad beter geschikt voor een Jeep, maar onze chauffeur Nino blijft vrolijk en het lijkt alsof hij het heerlijk vindt om het busje zo snel mogelijk over de gaten en kuilen te laten rijden. Hoe meer wij schrikken, hoe meer plezier hij heeft.

Doronicum colomnae, Kale voorjaarszonnebloem (GW)

We stappen uiteindelijk uit bij een groene vlakte op de hellingen van de berg Monte Cervati, de Piscina del Salvator, wat betekent: het zwembad van de Heer. Ook hier zien we typische bosplanten en enkele mooie vondsten waren deze middag: een Daphne - het Peperboompje, een Doronicum - een prachtig diepgele Voorjaarszonnebloem, een mooie Pulmonaria montana - een rode Longkruid en een prachtig exemplaar van de Orchis mascula - Mannetjesorchis.

Met een voldaan gevoel rijden we weer terug naar ons dorpje, waar we nog tijd hebben om in dit heerlijke authentieke dorpje enige tijd rond te dwalen en later vanaf een terrasje op de Piazza San Cono de dagelijkse parade van de mannelijke bevolking te aanschouwen. We maken contact met de plaatselijke apotheker, de dorpslager, de mevrouw van de textielwinkel, de pastaverkoopster, de groentevrouw en we signaleren (volgens ons) de burgermeester en wethouders, die minstens zeven keer het Piazza heen en weer lopen. Geweldig, dit is het Italiaanse dorpsleven, dit is hoe het er dagelijks aan toe gaat en het is totaal niet toeristisch. De enige toeristen zijn een stel KNNV-ers, die vanaf een terrasje dit alles gadeslaan. Maar het wordt ook voor ons tijd om weer af te dalen naar onze eigen adellijke residentie, die een paar jaar geleden verbouwd werd tot hotel.

Tijdens het afsluitende diner wordt Maaïke nog toegezongen; zij viert deze dag haar verjaardag en ze krijgt van de reisleiding een verjaardagscadeau. Ook enkele dankwoorden en een klein presentje is er voor Karina van de Meer, die deze reis heeft voorbereid en begeleid. De jarige Maaïke spreekt namens de groep enkele woorden voor onze reis leider Feiko Prins en ook hij krijgt een enveloppe met een mooie kaarten en nog wat andere inhoud. Morgen zullen we vroeg op moeten staan, want dat zal de reisdag naar huis worden.

Dick Warringa

Vrijdag 29 april 2016 Terugreis langs Herculaneum

Op onze laatste reisdag is iedereen al vroeg op; terwijl het ontbijt “besteld” was om half acht, scharrelde menigeen al rond kwart over zeven beneden rond, sommigen hadden zelfs de koffers al in de hal staan. Zenuwachtig of wil men dolgraag zo snel mogelijk weer naar huis? Het hotelpersoneel had duidelijk geleerd van de vorige dag, want nu was er in ieder geval thee en koffie op voorraad en hoefden we de croissantjes niet telkens bij te bestellen. Om kwart over acht staat iedereen al klaar voor vertrek, terwijl de bus pas om half negen zou komen. Maaïke en Gea raadpleegden inmiddels Wikipedia om al het een en ander over Herculaneum op te zoeken. Om kwart voor negen rijdt de bus weg uit Teggiano. Na een kwartiertje is er een chauffeurswissel: onze “eigen” chauffeur krijgen we weer terug. Even later rijdt deze ouBOLLige chauffeur enthousiast de autobaan op. Onderweg krijgen we van Karina enige toelichting m.b.t. Herculaneum, waar we straks nog langs gaan.

Herculaneum (FP)

Na een dik uur zien we aan onze rechterhand de Vesuvius weer opduiken en kunnen we heel even een glimp opvangen van Pompeï. Het is opvallend stil in de bus; uitputting na een reis van 13 dagen of gewoon uitgepraat? Om kwart voor elf parkeren we bij de opgravingen van Herculaneum. Bij de uitbarsting van de Vesuvius in 79 n.C. werd Herculaneum niet getroffen door een regen van as en puimsteen, zoals Pompeï, maar door een pyroklastische stroom en bedekt door een dikke laag modder en lava. De meeste inwoners wisten op tijd te ontkomen, want in de stad werden bijna geen lichamen aangetroffen. Alleen bij de zogenaamde boothuizen, die aan de kust stonden en pas in 1982 werden ontdekt, zijn de skeletten gevonden van ruim 300 mensen, die kennelijk niet op tijd wisten te ontkomen. De laag lava die de stad bedekte was tot 20 meter (!!) dik en zorgde er ook voor dat de kustlijn verderop kwam te liggen. Maaïke is zo slim al in de rij voor het kaartjesloket te gaan staan; Feiko en Karina nemen later dankbaar haar plaats in en dat scheelt toch weer aardig wat wachttijd. Ieder gaat nu zijn gang langs de diverse blootgelegde villa's, winkels, badhuizen etc. Een bezoek aan de skeletten, teruggevonden in de boothuizen, slaan sommigen toch maar over. Er is verbazingwekkend veel te zien, soms nog met mooie kleuren. Buiten Herculaneum gebruiken we in een plantsoen onze laatste Italiaanse

picknick-lunch, waarna een Nederlandse mevrouw bereid gevonden wordt ons op een groepsfoto vast te leggen.

Om 2 uur arriveren we op het vliegveld van Napels, waar de gebruikelijke activiteiten plaatsvinden en we nog geruime tijd moeten doorbrengen met wachten. Tijdens de vlucht naar Schiphol krijgen we nog een fraaie blik op besneeuwde alpentoppen en een gratis rondvlucht boven West-Nederland. In afwachting van de bagage wordt van eenieder afscheid genomen en zo gauw ieder zijn koffer heeft gepakt gaat ieder zijns weegs, afgehaald door familie of verder sporend met de NS. Zo komt er een einde aan een mooie reis met prima weer en héél veel orchideeën.

Voor wie meer over Herculaneum (én Pompeï) wil opzoeken: een heel uitgebreide beschrijving van alle panden vindt men op <https://sites.google.com/site/ad79eruption/home>

Laurens van Run

Cilento in proza

Cilento 2016.
Orchideeënreis.

Ja, gezegd, zonder meer.

Land ontdekt. Zo mooi.
Steil, groen, lieflijk, ruig, hoog, laag.
De zee, zwart, grijs, blauw, turquoise, blauwer dan blauw.
Lucht zon, maan spiegelden zich in het blauw.
Enthousiasme en liefde voor alles wat groeit, bloeit, gebouwd is en vergaan.
Zo maar een bloem-ontmoeting, omgeven door stilte.
Een batterij fotografen stort zich erop, terwijl de koekoek rustig door roept
naar zijn/ haar partner in mei.
Teerste kleuren en stipjes op stevige en frêle bloemen met duizend soorten blad en steel.
Rechtop in de koude wind, half in de sneeuw
en gebukt gaand onder de sterke stralen van de zon.
Omgeven door duizenden stenen.
Geen één hetzelfde, witte, scherpe, gelijnde stenen in allerlei maten en vormen, die je je maar
bedenken kan.
Grote bergschoenen naarstig op zoek naar details. Klaar met foto apparatuur om ze te
vereeuwigen, zolang de computers draaien.
Geen groter verschil tussen, rust, landschap, wind
en weten in gretige hoofdjes.
Verbazing en verwondering over al die verschillen. Niet gestipt, wel gestipt. Wel behaard, niet
met stekels. Vier puntjes, sterretjes, aapjes met staartjes. Hemdjies, poppetjes in diverse kleu-
ren. Ze staan er. Ze zijn er nog. Zomaar zijn ze er!
Grote en kleine cadeautjes met baarden, in knop, aangebrand of over de top. Snoesjes, scha-
tjes, kleintjes, lipbloemig, speerpuntig, geel, paars, manlijk, vrouwelijk, blauw, roze, oranjetip.
Een spel op een kale, stenige, harde heuvel, dal en bergweide.
Daar waar paarden, koeien, schapen en geiten leven in een soort paradijs, toegezongen door
lieflijke vogeltjes, die zich niet laten zien. Een nachtegaallied treft de sfeer in haar trillers, terwijl
de wielewaal haar gele veren laat zien.
Zo lyrisch, zo schoon, dat je het niet in woorden kan vatten.
Dus lijkt het me wijs, het hierbij te laten.
Italiaans, Latijn, Engels of Nederlands... woorden te weinig,
gevoel te vol en dat
allemaal voor de lol.

met dank aan ieder,
liefs Helmi

Bijlage 1 Inventarisatie planten

Verantwoording van de plantenlijst, Feiko Prins

De plantenlijst is als volgt tot stand gekomen.

Van de plantensoorten die in het veld herkend zijn, zijn de namen genoteerd. Planten zijn in hoofdzaak met Blamey en Grey-Wilson gedetermineerd. De orchideeën zijn op naam gebracht met Delforge, *Orchids of Europe, North Africa and the Middle east*, Baumann e.a. Orchideeën Europas en met het boek *Atlante Iconografico delle orchidee Selvatiche*, dat de orchideeën van deze streek in beeld brengt. Onze gids hanteerde de naamgeving volgens dit boek. Hierin worden een aantal ondersoorten vermeld die niet in de flora's worden genoemd. De orchideeën zijn integraal opgenomen in onderstaande lijst. Met name van de orchideeën is naderhand aan de hand van de foto's de determinatie gecontroleerd.

De lijst geeft geen compleet beeld van de flora van Cilento. Niet elke dag zijn de meer algemene soorten weer genoteerd. Bovendien hebben we de grassen en grasachtige planten niet meegenomen bij gebrek aan voldoende kennis van deze groepen en het ontbreken van een goede flora waarmee deze planten gedetermineerd zouden kunnen worden.

De naamgeving volgens Blamey/Grey-Wilson is gevolgd. Nederlandse plantennamen zijn volgens de Heukels-flora. Van plantensoorten die geen officiële Nederlandse naam hebben, is soms op internet toch nog wel een Nederlandse naam gevonden, die vervolgens gebruikt is.

De lijst is, om het overzichtelijk te houden, op alfabetische volgorde van de wetenschappelijke naam. Voorts is aangegeven tijdens welke excursies de plant in elk geval is gezien. Zoals gezegd reeds gezegd, de soort kan ook best op andere dagen zijn waargenomen, maar is dan niet genoteerd.

Geraadpleegde flora's

- Blamey, M en Chr. Grey-Wilson, 2004. *Wild flowers of the mediterranean*. Second edition, A&C Black, London
- Delforge, P. 2006. *Orchids of Europe, North Africa and the Middle East*. A&C Black, London
- Meijden, R. van der, 2005. *Heukels' Flora van Nederland*. Drieëntwintigste druk, Wolters Noordhoff, Groningen.

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	pelgrimspad San Biagio (maandag 18 april)	omgeving van Papasidero (dinsdag 19 april)	Passo Colla (woensdag 20 april)	Kustpad Apprezzai l'asino (donderdag 21 april)	Monte Bulgheria (vrijdag 22 april)	Oasi WWF di Morigerati (zaterdag 23 april)	weijte bij Caselle in Pittari (zaterdag 23 april)	weijte en omgeving Bosco (zondag 24 april)	voetpad ten westen van Scario (maandag 25 april)	Palinura (maandag 25 april)	Campo Longo (dinsdag 26 april)	Valle di Orchide (woensdag 27 / donderdag 28 april)	Herculaneum (vrijdag 29 april)
Acacia retinoides	Mimosa der vier seizoenen								x					
Acanthus mollis	Zachte akant						x		x					
Acanthus spinosus	Stekelige akant						x							
Acer campestre	Spaanse aak												x	
Actea spicata	Christoffelkruid	x	x	x										
Adiantum capillus-veneris	Venushaar	x												
Adonis annua	Herfstadonis												x	
Adonis flammea	Kooltje-vuur												x	
Adoxa moschatellina	Muskuskruid											x		
Aegilops geniculata									x			x		
Aethionema saxatile	Steenkers	x	x	x			x							
Agave americana	Honderdjarige aloë	x												
Ajuga reptans	Kruipend zenegroen	x												
Alliaria petiolata	Look-zonder-look	x												
Allium ampeloprasum	Oerprei										x			
Allium neapolitanum	Leliebloemige look	x												
Allium roseum	Sierui			x	x		x							

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
Allium triquetrum	Driekantig look	x		x										
Alyssum saxatile	Rotsschildzaad	x						x						
Ampelodesmos mauritanicus														
Anacamptis pyramidalis	Hondskruid	x		x	x		x	x	x		x			
Anagallis arvensis	Rood guichelheil	x												
Anagallis arvensis ssp.foemina	Blauw guichelheil	x												
Anchusa azurea (=italica)	Blauwe ossentong	x		x		x							x	
Anemone apennina	Blauwe anemoon	x		x		x								
Anemone hortensis	Steranemoon	x							x			x		
Anemone nemorosa	Bosanemoon											x		
Anemone pavonina	Pauwanemoon	x						x						
Anthericum ramosum	Vertakte graslelie		x	x										
Anthriscus sylvestris	Fluitenkruid	x												
Anthyllis tetraphylla	Blaaswondklaver	x			x				x					
Anthyllis vulneraria ssp.praepropera	Wondklaver (rood)	x				x			x					
Arabis hirsuta	Pijlscheefkelk					x								
Arabis turrata	Torenscheefkelk	x				x								
Arabis verna	Voorjaarsscheefkelk	x												
Arbutus unedo	Aardbeiboom						x							
Arisarum vulgare	Gekapperde kalfsvoet			x										
Aristolochia pallida	Bleke pijpbloem					x								
Aristolochia rotunda	Rondbladige pijpbloem					x	x				x	x		
Arum italicum	Italiaanse aronskelk	x		x								x		
Asparagus acutifolius	Wilde asperge (stekelasperge)	x												
Asperula odorata	Lievevrouwebedstro	x												

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
<i>Asphodeline lutea</i>	Gele affodil	x									x	x		
<i>Asphodelus aestivus</i>	Affodil	x												
<i>Asphodelus fistulosus</i>			x											
<i>Asplenium ruta-muraria</i>	Muurvaren	x											x	
<i>Asplenium trichomanes</i>	Steenbreekvaren		x											
<i>Astragalus echinatus</i>									x		x		x	
<i>Avena sterilis</i>	Wilde haver								x					
<i>Bellardia trixago</i>				x										
<i>Bellevalia dubia</i>								x						
<i>Bellevalia romana</i>												x	x	
<i>Bellis annua</i>	Madeliefje			x										
<i>Bellis sylvestris</i>	Grote madelief	x		x									x	
<i>Biscutella didyma</i>	Eenjarig brilkruid	x												
<i>Blackstonia perfoliata</i>	Zomerbitterling										x	x		
<i>Borago officinalis</i>	Bernagie	x						x						
<i>Brassica oleracea</i>	Wilde kool	x												
<i>Briza maxima</i>	Groot trilgras			x										
<i>Bromus mollis</i>	Zachte dravik								x					
<i>Buglossoides purpureocaerulea</i>			x	x					x					
<i>Buxus sempervirens</i>	Palomboompje								x					
<i>Cakile maritima</i>	Zeeraket											x		
<i>Calendula arvensis</i>	Aknergoudsbloem					x		x	x					
<i>Callistemon citrinus</i>	Lampenpoetser									x				
<i>Campanula dichotoma</i>			x											
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Herderstasje	x												

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
<i>Carduus nutans</i>	Knikkende distel							x	x					
<i>Carex sylvatica</i>	Boszegge	x												
<i>Carlina acaulis</i>	Zilverdistel												x	
<i>Carlina vulgaris</i>	Driedistel	x	x	x										
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk	x							x				x	
<i>Carpobrotus acinaciformis</i>	Rode hottentotvijg			x	x									
<i>Catapodium rigidum</i>	Stijf hardgras		x											
<i>Centaurea stoebe</i>	Rijncentaurie	x												
<i>Centaureum erythraea</i>	Duizendguldenkruid										x			
<i>Centranthus ruber</i>	Spoorbloem	x			x									
<i>Cephalanthera longifolia</i>	Wit bosvogeltje	x						x					x	
<i>Ceratonia siliqua</i>	Johannesbroodboom	x			x									
<i>Cerasticum ligusticum</i>						x								
<i>Cercis siliquastrum</i>	Europese judasboom	x			x									
<i>Cerinthe major</i>	Grote wasbloem				x									
<i>Ceterach officinarum</i>	Schubvaren	x												
<i>Chamaecytisus spinescens</i>				x										
<i>Chrysanthemum segetum</i>	Gele ganzenbloem			x										
<i>Cichorium intybus</i>	Wilde cichorei								x					
<i>Cirsium eriophorum</i>		x												
<i>Cistus albidus</i>	Rotsroos										x			
<i>Cistus creticus</i>	Rotsroos										x			
<i>Cistus monspeliensis</i>	Rotsroos								x	x	x			
<i>Cistus salvifolius</i>	Saliebladig zonneroosje	x	x						x					
<i>Clematis vitalba</i>	Bosrank	x		x										

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
<i>Convolvulus althaeoides</i>	Heemstbladige winde	x												
<i>Convolvulus cantabrica</i>	Kantabrische winde				x									
<i>Coronilla emerus</i>	Struikpaardenhoefklaver	x		x			x	x						
<i>Coronilla scorpioides</i>	Schorpioenkroonkruid								x					
<i>Corydalis cava</i>	Holwortel				x									
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar		x											
<i>Crataegus monogyna</i>	Eénstijlige meidoorn	x		x									x	
<i>Crepis rubra</i>	Rood streepzaad	x		x		x			x				x	
<i>Crithmum maritimum</i>	Zeevenkel	x		x										
<i>Cruciata laevipes</i>	Kruisbladwalstro		x						x					
<i>Cupressus sempervirens</i>	Italiaanse cipres			x										
<i>Cuscuta epithymum</i>	Klein warkruid of Duivelsnaai- garen										x		x	
<i>Cyclamen repandum</i>	Cyclaam	x		x		x	x							
<i>Cymbalaria muralis</i>	Muurleeuwenbek	x	x											
<i>Cynara spec.</i>	Artisjok											x		
<i>Cynoglossum cherifolium</i>						x								
<i>Cynoglossum creticum</i>	Kretenzische hondstong				x	x	x		x					
<i>Cynoglossum officinale</i>	Veldhondstong, vruchtjes					x								
<i>Cytinus hypocistus</i>	Gele hypocist									x	x	x		
<i>Dactylis glomerata</i>	Kropaar								x					
<i>Dactylorhiza maculata</i>	Gevlekte orchis								x		x	x		
<i>Dactylorhiza sambucina</i>	Vlierorchis										x	x	x	
<i>Daphne laureola</i>	Zwart peperboompje											x	x	
<i>Daucus carota</i>	Wilde peen								x					
<i>Dipsacus fullonum</i>	Grote kaardebol												x	

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
<i>Dittrichia viscosa</i>	Kleverige alant	x	x	x	x									
<i>Doronicum colomnae</i>	Kale voorjaarszonnebloem												x	
<i>Dorycnium hirsutum</i>											x			
<i>Echium vulgare</i>	Slangenkruid								x					
<i>Epipactis spec.</i>	Wespenorchis spec.	x								x				
<i>Erica arborea</i>	Boomdoopheide	x					x							
<i>Erodium ciconium</i>				x									x	
<i>Erodium cicutarium</i>				x										
<i>Erodium malacoides</i>	Malve-reigersbek	x												
<i>Erysimum cheiri</i>	Muurbloem	x												
<i>Euphorbia acanthothamnos</i>						x								
<i>Euphorbia characias</i>			x						x					
<i>Euphorbia dendroides</i>	Boomwolfsmelk			x	x									
<i>Euphorbia helioscopia</i>	Kroontjeskruid	x	x									x		
<i>Euphorbia rigida</i>											x			
<i>Euphrasia rostkoviana</i>	Beklierde ogentroost												x	x
<i>Evax pygmaea</i>						x					x			
<i>Fagus sylvatica</i>	Beuk	x												
<i>Fallopia convolvulus</i>	Zwaluwtong	?												
<i>Ferula communis</i>	Tonderkervel	x												
<i>Ficus carica</i>	Vijg	x												
<i>Fragaria vesca</i>	Bosaardbei		x	x										
<i>Fraxinus ornus</i>	Pluimes	x												
<i>Fritillaria messanensis</i>	Wilde kievitsbloem			x										
<i>Fumaria bicolor</i>	Duivekervel	x			x									

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
<i>Fumaria officinalis</i>	Gewone duivenkervel	x												
<i>Galactites tomentosa</i>							x				x			
<i>Galium mollugo</i>	Glad walstro	x												
<i>Genista spec.</i>	Stekelbrem				x	x								
<i>Geranium columbinum</i>	Fijne ooievaarsbek								x					
<i>Geranium dissectum</i>	Slipbladige ooievaarsbek							x						
<i>Geranium lucidum</i>	Glanzige ooievaarsbek	x							x					
<i>Geranium molle</i>	Zachte ooievaarsvek												x	
<i>Geranium pyrenaicum</i>	Bermooievaarsbek	x												
<i>Geranium robertianum</i>	Robertskruid	x												
<i>Geranium sanguineum</i>	Bloedooievaarsbek												x	x
<i>Geranium versicolor</i>	Ooievaarsbek						x		x					
<i>Geranium x oxonianum</i>							x							
<i>Gladiolus italicus</i>	Italiaanse zwaardlelie	x		x	x									
<i>Glebionis segetum</i>	Gele ganzenbloem				x									
<i>Globularia alypum (?)</i>	Struikkogelbloem											x	x	
<i>Globularia bisnagarica (?)</i>												x	x	
<i>Globularia repens</i>	Kruipende kogelbloem											x	x	
<i>Globularium cordifolia</i>	Hartbladige kogelbloem										x	x		
<i>Hedera helix</i>	Klimop	x					x							
<i>Hedysarum coronarium</i>				x	x				x					
<i>Helianthemum apenninum</i>	Wit zonneroosje										x	x	x	
<i>Helianthemum nummularium</i>	Geel zonneroosje		x	x		x								
<i>Helianthemum salicifolium</i>	Saliebladig zonneroosje					x								
<i>Helleborus foetidus</i>	Stinkend nieskruid	x	x										x	

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
<i>Hordeum murinum</i>	Kruipertje			x										
<i>Hypericum perforatum</i>	Hersthooi							x						
<i>Hypochaeris radicata</i>	Gewoon biggenkruid			x	x									
<i>Iberis pruitii</i>	Scheefkelk										x	x		
<i>Ilex aquifolium</i>	Hulst	x												
<i>Iris albicans</i>		x												
<i>Iberis pruitii</i>												x		
<i>Jasione montana</i> cf. <i>corymbosa</i>												x	x	
<i>Juniperus phoenicea</i>	Fenicische jeneverbes			x	x									
<i>Knautia arvensis</i>	Beemdkroon	x												
<i>Lactuca serriola</i>	Kompassla				x									
<i>Lagurus ovatus</i>	Hazenstaart												x	
<i>Lamium maculatum</i>	Gevlekte dovenetel		x											
<i>Lathyrus annuus</i>	Veldsiererwt		x						x					
<i>Lathyrus aphaca</i>	Naakte lathyrus	x						x						
<i>Lathyrus hirsutus</i>	Ruige lathyrus				x									
<i>Lathyrus ochraceus</i>					x									
<i>Lathyrus setifolius</i>			x			x								
<i>Lathyrus sphaericus</i>					x								x	
<i>Lathyrus sylvestris</i>	Boslathyrus			x										
<i>Lathyrus vernus</i>	Voorjaarslathyrus		x											
<i>Laurus nobilis</i>	Laurier		x											
<i>Lavandula stoechas</i>	Kuiflavendel										x	x		
<i>Lavatera spec</i>	Struikmalva	x			x									
<i>Leontodon spec.</i>	Leeuwetand												x	

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
Ligustrum lucidum	Chinese liguster								x					
Limodorum abortivum	Paarse aspergeorchis	x			x	x							x	
Limonium spec.	Lamsoor				x									
Linum bienne	Tweejarig vlas								x		x			
Listera ovata	Grote keverorchis											x	x	
Lithodora rosmarinifolia			x	x										
Lithospermum purpureocaeruleum	Blauw parelzaad		x	x					x					
Lobularia maritima	Zilverschildzaad	x												
Lolium perenne	Engels raaigras								x					
Lonicera etrusca	Etruskische kamperfoelie			x	x									
Lonicera implexa					x									
Lonicera periclymenum	Wilde kamperfoelie			x										
Lotus cytisoides	Bremhoornklaver						x							
Malus sylvestris	Appel												x	
Malva sylvestris	Groot kaasjeskruid					x								
Medicago arabica	Gevlekte rupsklaver	x		x										
Medicago minima	Hopklaver		x											
Medicago orbicularis			x											
Melica uniflora	Eenbloemig parelgras	x												
Melilotus indicus	Honigklaver			x										
Mercurialis perennis	Bosbingelkruid		x											
Muscari commutatum	Blauwe druifjes	x				x								
Muscari comosum	Kuifhyacint	x			x		x				x			
Muscari neglectum	Vergeeten druifhyacint										x	x	x	
Mycelis muralis	Muursla		x											

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
Myosotis spec.												x		
Myrtus communis	Myrte			x					x		x			
Neottia nidus-avis	Vogelnestje					x							x	
Nerium oleander	Oleander	x												
Nigella damascena	Juffertje-in-het-groen				x									
Olea europea	Olijf	x												
Ononis natrix	Geel stalkruid										x			
Onopordum acanthium	Wegdistel							x	x					
Onosma			x											
Ophrys apifera	Bijenorchis	x							x	x	x		x	
Ophrys crabronifera												x		
Ophrys holoserica = O. fuciflora	Hommelorchis					x								
Ophrys incubacea		x		x					x					
Ophrys lutea	Gele orchis	x											x	
Ophrys tenthredinifera			x					x	x		x	x	x	
Opuntia ficus-indica	Woestijnvijg	x												
Opuntia monocantha										x				
Orchis anthropophora	Poppenorchis	x		x					x			x	x	
Orchis italica	Italiaanse harlekijn	x	x		x		x		x					
Orchis laxiflora	IJle moerasorchis								x					
Orchis longicornu	Langsporige harlekijns orchis	x											x	
Orchis mascula	Mannetjesorchis											x	x	
Orchis morio spp albiflora								x			x		x	
Orchis morio spp morio	Harlekijn	x	x	x				x	x		x	x	x	
Orchis picta	Slanke harlekijnsorchis							x	x					

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
Orchis morio ssp syriaca								x					x	
Orchis papilionacea	Vlinderorchis		x	x	x	x	x	x	x			x	x	
Orchis pauciflora	Gele karstorchis	x				x		x	x		x	x	x	
Orchis provincialis	Stippelorchis			x		x	x					x	x	
Orchis purpureae	Purperorchis											x	x	
Orchis quadripunctata	Vierpuntjesorchis	x		x				x	x				x	
Orchis simia	Aapjesorchis	x		x	x	x		x	x				x	
Orchis simia	witte vorm												x	
Orchis tridentata	Drietandige orchis							x	x		x		x	
Orchis ustulata	Aangebrande orchis										x	x		
Orchis x bergonii													x	
Orchis x gennari											x		x	
Origanum vulgare	Wilde marjolein	x							x					
Orlaya grandiflora	Straalscherm	x	x										x	
Ornithogalum montanum			x										x	
Ornithogalum umbellatum	Gewone vogelmelk	x	x	x										
Orobanche artemisiae-campestris								x						
Orobanche crenata				x				x	x					
Orobanche lutea	Rode bremraap								[x]					
Orobanche purpurea	Blauwe bremraap				x			x	x					
Ostrya carpinifolia	Europese hopboom						x							
Osyris alba			x	x	x									
Oxalis articulata	Rijkbloeiende klaverzuring					x	x							
Oxalis pes-caprae	Knikkende klaverzuring			x	x									
Pallenis spinosa	Stekelig sterre-oogje		x											

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
Papaver rhoeas	Grote klapproos	x												
Parentucellia latifolia		x											x	
Parentucellia viscosa	kleverige ogentroost	x							x					
Parietaria judaica	Klein glaskruid	x	x											
Parietaria officinalis	Groot glaskruid	x					x							
Phagnalon rupestre	Rotsstrobloem					x								
Pinus halepensis	Aleppoden				x									
Pinus pinea	Parasolden	x	x	x										
Pistacia lentiscus	Mastiekboom	x	x		x	x	x							
Pisum sativum	Erwt	x	x											
Plantago afra		x												
Plantago arenaria	Zandweegbree	x												
Plantago cretica		x												
Plantago lanceolata	Smalle weegbree	x												
Platanthera montana	Bergnachtorchis										x	x		
Poa bulbosa	Knolbeemdgras												x	
Polygala major		x												
Polygala vulgaris	Gewone vleugeltjesbloem	x					x	x						
Polygonatum multiflorum	Gewone salomonszegel												x	
Polypodium vulgare	Gewone eikvaren	x		x			x							
Potentilla hirta				x										
Potentilla reptans	Vijfvingerkruid											x		
Prasium majus		x			x						x			
Primula palinuri											x			
Primula vulgaris	Stengelloze sleutelbloem	x	x	x								x	x	

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
Prosopis juliflora	Mimosa				x									
Prunella laciniata	Witte brunel								x					
Prunelle grandiflora	Grote brunel								x					
Prunus avium	Zoete kers												x	
Prunus spinosa	Sleedoorn			x					x			x		
Pseudorlaya pumila													x	
Psoralea bituminosa	Pekklaver	x	x	x	x					x				
Pteridium aquilinum	Adelaarsvaren	x	x											
Ptilostemom strictus									x					
Pulmonaria officinalis	Gevlekt longkruid												x	
Quercus ilex	Steeneik	x	x		x									
Quercus pubescens	Donzige eik	x		x										
Ranunculus ficaria	Speenkruid											x		
Ranunculus millefoliatus												x	x	
Ranunculus muricatus	Stekelvruchtige boterbloem							x	x					
Reseda lutea	Wilde reseda								x					
Rhamnus alaternus								x						
Robinia pseudoacacia	Robinia	x	x											
Rosmarinus officinalis	Rozemarijn	x		x										
Rubia peregrina		x		x				x	x			x		
Ruscus aculatus	Stekelige muizedoorn	x						x						
Salicornia spec.	Zeekraal				x									
Salvia officinalis					x									
Salvia pratensis	Veldsalie												x	
Salvia verbenaca	Kleinbloemige salie	x		x										

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
<i>Sambucus nigra</i>	Gewone vlier	x	x	x										
<i>Sanguisorba minor</i>	Kleine pimpernel							x					x	
<i>Sanicula europaea</i>	Heelkruid	x	x											
<i>Saxifraga granulata</i>	Knolsteenbreek										x	x	x	
<i>Saxifraga tridactylites</i>	Kandelaartje		x											
<i>Scabiosa crenata</i>						x								
<i>Scandix pecten-veneris</i>	Naaldenkervel		x											
<i>Scorzonera villosa</i>	Schorseneer				x									
<i>Scrophularia canina</i>	Hondshelmkruid	x	x				x							
<i>Sedum album</i>	Wit vetkruid	x												
<i>Sedum dasyphyllum</i>	Dik vetkruid	x				x								
<i>Selaginella denticulata</i>		x												
<i>Serapias cordigera</i>	Brede tongorchis									x		x		
<i>Serapias lingua</i>	Gewone tongorchis		x	x		x		x	x				x	
<i>Serapias parviflora</i>	Kleine tongorchis				x			x				x		
<i>Serapias vomeracea</i>	Lange tongorchis								x					
<i>Serratula cichoracea</i>		x												
<i>Silybum marianum</i>		x												
<i>Sherardia arvensis</i>	Blauw walstro	x												
<i>Sideritis hirsuta</i>									x					
<i>Silene italica</i>	Italiaanse silene	x					x	x	x					
<i>Silene latifolia</i>	Avondkoekoeksbloem											x		
<i>Smilax aspera</i>	Steekwinde	x												
<i>Smyrniolum olusatrum</i>	Zwartmoeskervel	x	x											
<i>Sonchus arvensis</i> (cf. var. maritimus)	Melkdistel			x										

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
<i>Spartium junceum</i>	Spaanse brem												x	
<i>Stachys cretica</i>	Italiaanse andoorn								x				x	
<i>Stachys sylvatica</i>	Bosandoorn	x												
<i>Stellaria neglecta</i>													x	
<i>Symphytum bulbosum</i>						x							x	
<i>Symphytum tuberosum</i>	Knolsmeerwortel												x	
<i>Tamus communis</i>	Spekwortel	x												
<i>Taraxacum officinale</i>	Paardebloem												x	
<i>Tetragonolobus purpureus</i>	Rode hauwklaver						x	x						
<i>Teucrium scorodonia</i>	Valse salie			x										
<i>Thalictrum aquilegifolium</i>	Akeleiruit	x											x	
<i>Thymus pulegioides</i>	Grote tijm			x										
<i>Thymus serpyllum</i>	Wilde tijm			x										
<i>Thymus vulgaris</i>	Echte tijm			x										
<i>Tolpis barbata</i>	Christusanjelier				x									
<i>Tordylium apulum</i>		x	x											
<i>Tragopogon hybride</i>							x							
<i>Tragopogon porrifolius</i>	Paarse morgenster						x	x				x		
<i>Trifolium stellatum</i>	Sterklaver	x	x											
<i>Trifolium tomentosum</i>	Viltige klaver						x	x	x					
<i>Umbilicus rupestris</i>	Rotsnavelkruid	x			x									
<i>Urospermum dalechampi</i>		x		x					x	x				
<i>Urtica atrovirens</i>		x							x					
<i>Verbena officinalis</i>	IJzerhard												x	
<i>Veronica beccabunga</i>	Beekpunge											x	x	

		18	19	20	21	22	23	23a	24	25	25a	26	27/28	29
<i>Veronica chamaedrys</i>	Gewone ereprijs												x	
<i>Veronia serpyllifolia</i>												x	x	
<i>Viburnum tinus</i>	Wintersneeuwbal			x										
<i>Vicia hybrida</i>	Basterdwikke	x												
<i>Vicia laxiflora</i>									x					
<i>Vicia sativa</i>	Voederwikke								x					
<i>Vicia villosa</i>									x					
<i>Vinca major</i>	Grote maagdenpalm	x	x											
<i>Vicia melanops</i>														x
<i>Vinca major</i>			x											
<i>Vinca minor</i>	Kleine maagdenpalm	x		x										
<i>Vincetoxicum hirundinaria</i>	Witte engbloem	x												
<i>Viola eugeniae</i>											x	x		
<i>Viola odorata</i>	Maarts viooltje		x	x			x	x						
<i>Wisteria floribunda</i>										x				

Bijlage 2 Inventarisatie vogels

De vogellijst is pas later tijdens de reis alsnog gemaakt door Laurens van Run op basis van wat hij van tijd tot tijd vernam van zijn medereizigers; Hans Schinkel stuurde ook een lijst en samen leidt dit tot onderstaande opsomming.

Blauwe rotslijster
Boerenwaluw
Bonte kraai
Boomklever
Boomkruiper
Buizerd
Cetti's zanger
Ekster
Gaai
Geelpootmeeuw
Gierzwaluw
Grauwe gors
Groene specht
Groenling
Grote bonte specht
Goudhaantje
Houtduif
Huismus
Huiswaluw
Koekoek
Koolmees
Merel
Nachtegaal
Putter
Raaf
Rode wouw
Roodborst
Rotsduif
Slechtvalk
Soepeend²
Spreeuw
Turkse tortel
Vink
Wielewaal
Winterkoning
Witte kwikstaart

² Voor wie deze soort niet kent: "Soepeenden zijn afstammelingen van losgelaten of ontsnapte vogels."
(bron SOVON)

Bijlage 3 Inventarisatie vlinders

De vlinderlijst is gemaakt door Laurens van Run op basis van eigen waarnemingen en foto's en op basis van wat hij van tijd tot tijd vernam van zijn medereizigers; Hans Schinkel stuurde ook een lijst en samen leidt dit tot onderstaande opsomming.

Papilionidae - Pages

<i>Iphiclides podalirius</i>	Koningspage
<i>Papilio machaon</i>	Koninginnepage
<i>Zerynthia polyxena</i>	Zuidelijke pijpbloemvlinder

Pieridae - Witjes & Luzernevlinders

<i>Anthocharis cardamines</i>	Oranjetipje
<i>Colias alfacariensis</i>	Zuidelijke luzernevlinder
<i>Colias croceus</i>	Oranje luzernevlinder
<i>Gonepteryx rhamni</i>	Citroenvlinder
<i>Leptidea sinapsis</i>	Boswitje
<i>Pieris napi</i>	Klein geaderd witje

Nymphalidae - Schoenlappers & Zandoogjes & Erebia's

<i>Coenonympha pamphilus</i>	Hooibeestje
<i>Euphydryas aurinia</i>	Moerasparelmoervlinder
<i>Issoria lathonia</i>	Kleine parelmoervlinder
<i>Lasiommata megera</i>	Argusvlinder
<i>Pararge aegeria</i>	Bont zandoogje
<i>Vanessa cardui</i>	Distelvlinder

Lycaenidae - Kleine pages & Vuurvlinders & Blauwtjes

<i>Callophrys rubi</i>	Groentje
<i>Pseudophilotes baton</i>	Klein tijmblauwtje

Hesperidae - Dikkopjes

<i>Gegenes pumilio</i>	Klein kustdikkopje

Zygaenidae - Bloeddropjes

<i>Zygaena filipendulae</i>	Sint-jansvlinder (ook als rups)

Erebidae - Spinneruilen

<i>Arctia villica</i>	Roomvlek

Ascalaphidae - Bastaardlibellen of Vlinderhaften

<i>Libelloides lacteus</i>	

Literatuur: T. Tolman & R. Lewington, De nieuw vlindergids, Tirion Natuur, 2010.